

PARODA / EXHIBITION

VIENINGOJE EUROPOJE

IN THE UNITED EUROPE

Viršelyje / Cover:

Europos kalbų žemėlapis: įvairių kalbų plote užrašyti maldos „Tėve mūsų“ pirmieji žodžiai Europos šalių kalbomis. XVIII a.

Vengrijos nacionalinė biblioteka

Map of European languages: various linguistic territories feature the first words of the Lord's Prayer written in different languages of European countries. 18th century.

National Library of Hungary

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KANCELIARIJA
VILNIUS 2013

Lietuvos Respublikos Seimo Pirmininkas
VYDAS GEDVILAS

Speaker of the Seimas of the Republic of Lithuania
VYDAS GEDVILAS

SEIMO PIRMININKO VYDO GEDVILO SVEIKINIMO ŽODIS

ADDRESS BY MR VYDAS GEDVILAS, SPEAKER OF THE SEIMAS

Lietuva nuo liepos 1-osios pradėjo istorinę misiją – pirmą kartą pirmininkauja Europos Sąjungos Tarybai. Tai, žinoma, yra didžiulė atsakomybė, tačiau pirmiausia pirmininkavimas suteikia daug galimybių – ir prisistatyti, parodyti savo gebėjimus, ir puikią progą pasididžiuoti tuo, kuo galime būti įdomūs Europos šeimoje.

Tad atverdamas parodą „Vieningoje Europoje“ galiu drąsiai pasakyti – tai išskirtinė ekspozicija, siunčianti žinią Europai, kad Lietuva nuo seno mezgė ir stiprino ryšius su Europa, plėtojo bendradarbiavimą įvairiose srityse.

Padedant Lietuvos istorikams atrinkti unikalūs, itin didelę vertę tiek mokslinė, tiek pažintinė prasmėmis turintys dokumentų originalai, knygos ir kiti eksponatai, kuriuos pirmininkavimo metu Seime rengiamų parlamentinio matmens renginių dalyviams ir svečiams maloniai sutiko pristatyti Lietuvos istorinės atminties saugojimo institucijos.

Faktas, kad šioje parodoje eksponuojami išimtinai originalūs dokumentai, kalba pats už save. Ko verta vien galimybė išvysti Kovo 11-osios Nepriklausomybės Aktą – vieną iš reikšmingiausių mūsų

On 1 July, Lithuania has embarked on a historical mission, its first Presidency of the Council of the European Union. It is a huge responsibility; however, it is, first and foremost, an opportunity to introduce ourselves, to show our capacity and to boast of what we stand out among other European family members.

In my opening address, I can boldly say that the exhibition *In the United Europe* is exceptional as it sends a message to Europe that Lithuania has been establishing and strengthening relations with Europe and developing cooperation in various fields since a long time ago.

With the help of historians, the originals of unique and particularly valuable science- and knowledge-wise documents, books and other exhibits have been selected thanks to the benevolent agreement of the Lithuanian establishments responsible for preserving the historical memory of Lithuania to display them for the participants and guests of the parliamentary dimension events to be held in the Seimas during the Lithuanian Presidency.

valstybės dokumentų, apie kurį Lietuvoje žino visi, tačiau kurio originalą yra regėjusi tik nedidelė dalis žmonių.

Taigi maloniai kviečiu apžiūrėti ir įsižiūrėti į dokumentus, per-smelktus didingos Lietuvos praeities dvasios ir pačių reikšmin-giausių istorinių įvykių.

The very fact that every document displayed here is the original speaks for itself. Just think of the possibility to see one of the most significant documents of our state, the Act of the Independence of 11 March, with your own eyes. Everyone knows about it, but only a few have seen it.

Let me invite you to have a look at and into the documents which breathe of Lithuania's majestic past and the most meaningful historical developments.

VIENINGOJE EUROPOJE

Dr. Rimantas Miknys, prof. Zigmantas Kiaupa, dr. Algimantas Kasparavičius
LIETUVOS ISTORIJOS INSTITUTAS

Žodis Europa yra Antikos geografinis terminas, skirtas įvardyti vieną iš trijų seniausiai žinomų žemynų, greta Azijos ir Afrikos. Taip pat tai geografinė, kultūrinė, ideologinė-politinė sąvoka, kuri nuolat kinta. Identiteto aspektu europiečių bendruomenę pirmiausia susieja visuotinės vertybės, bendra kultūra ir religija. Dabar geografiškai jau nėra pagrindas europietiškam identitetui apibrėžti, nes Europa – ne vien tik erdvė tarp Atlanto vandenyno ir Uralo. Europiečių bendruomenę dabar pirmiausia apibrėžia specifinė politinė sandara – demokratinė organizacija, žmogaus teisės, rinkos ekonomika, liberali politika ir pasauliui atviras gyvenimo būdas.

Neabejotina, kad Europa kaip geografinė ir kultūrinė erdvė „organiška“ apėmė bei apima ir Lietuvą. Kiek sudėtingesnis, ypač įvairiais istorijos laikotarpiais, buvo Lietuvos santykis su Europa, kai žvelgiame į jį per politinės kultūros, bendrų idealų ir politinės organizacijos principus. Neatsitiktinai XX a. pabaigoje–XXI a. pradžioje Lietuvos visuomeniniame-politiniame diskurse dažnai skambėjo metaforos „grįžtame namo į Europą“, „einame į Europą“ ir pan. Tad kada ir kaip „buvome“, kada ir kodėl ir iš kur „grįžome“ bei kaip ir dėl ko „einame“?

Lietuvių gentys nepateko į Romos imperijos įtakų erdvę ir lėtai kūrė savo valstybę. Ankstyvieji jų sąlyčiai su Europa nebuvo pažymėti bendradarbiavimo ženklais. 1009 m. Lietuva buvo pirmą kartą paminėta rašytiniuose šaltiniuose, kai nešdamas į baltų žemes krikščionybę žuvo šv. Brunonas. 1040 m. į Lietuvą žygiavo Kijevo kunigaikštis Jaroslavas. Šie du įvykiai tarsi ženklina Lietuvos padėtį tarp dviejų krikščionybės šakų erdvių, tarp dviejų krikščioniškų kultūrų.

Lietuva liko pagoniška, ir tokia išliko dar beveik 400 metų. Per tą laiką lietuviai sukūrė savo valstybę – Lietuvos Didžiąją Kunigaikštystę, išplėtė ją iki imperinio pavidalo, prisijungdami plačias stačiatikių rusėnų žemes ir priešindamiesi daugiau ginklų nei žodžių į jų žemes nešamai krikščionybei. 1387 m. priėmusi krikštą iš Romos katalikų bažnyčios, Lietuva įėjo į Europos šalių ir tautų šeimą, kurią vienijo dvi universalios jėgos: Romos katalikų bažnyčios galva popiežius ir Šv. Romos vokiečių nacijos imperija.

Lietuva įėjo ir liko joje, nors likimas ir bandė ją išplėsti iš Vakarų kultūros erdvių. Liko toje Europos tautų šeimoje, nors pati ta šeima pergyveno ne vieną sutrikimą ir lūžį. Lietuva atsivėrė Vakarų

IN THE UNITED EUROPE

Dr Rimantas Miknys, Prof. Zigmantas Kiaupa, Dr Algimantas Kasparavičius
LITHUANIAN INSTITUTE OF HISTORY

The word Europe is an ancient geographical term referring to one of the three oldest continents in addition to Asia and Africa. It is also a geographical, cultural, ideological and political concept that is constantly changing. In terms of its identity, the European community is primarily bound together by universal values, shared culture and religion. Nowadays, geography no longer provides grounds for defining the European identity, since Europe is not merely an area between the Atlantic and the Urals. The European community is now first and foremost delineated by a specific political structure: democratic organisation, human rights, the market economy, liberal policies and an open lifestyle.

There is no doubt that Lithuania was and still is part of Europe as a geographical and cultural area. When looked at through the principles of political culture, shared ideals and political organisation, Lithuania's relationship with Europe appears to have been slightly complicated, especially in certain historical periods. It is no coincidence that public and political discourse in Lithuania at the end of the 20th century and the beginning of the 21st century was often marked by metaphors such as “we are

coming home to Europe” and “we are going to Europe”. Naturally, we wonder about when and how “we were”; when, why and from where “we returned”; and how and why “we are going”.

Lithuanian tribes were outside the sphere of influence of the Roman Empire and slowly built their state. Their early contacts with Europe showed no sign of cooperation. Lithuania was mentioned for the first time in written sources in 1009, when Saint Bruno lost his life while trying to bring Christianity to the Baltic lands. Prince Yaroslav of Kiev staged a march to Lithuania in 1040. The two events somewhat explain the situation Lithuania was in: between two Christian denominations and between two Christian cultures.

Lithuania was pagan and remained so for almost 400 years. During this period, Lithuanians built their state, the Grand Duchy of Lithuania, and expanded it to the form of an empire by annexing vast Ruthenian Orthodox lands and by offering armed rather than verbal resistance to the Christianity being brought into their lands. By accepting Christianity from the Roman Catholic Church in 1387, Lithuania joined the European family of countries and

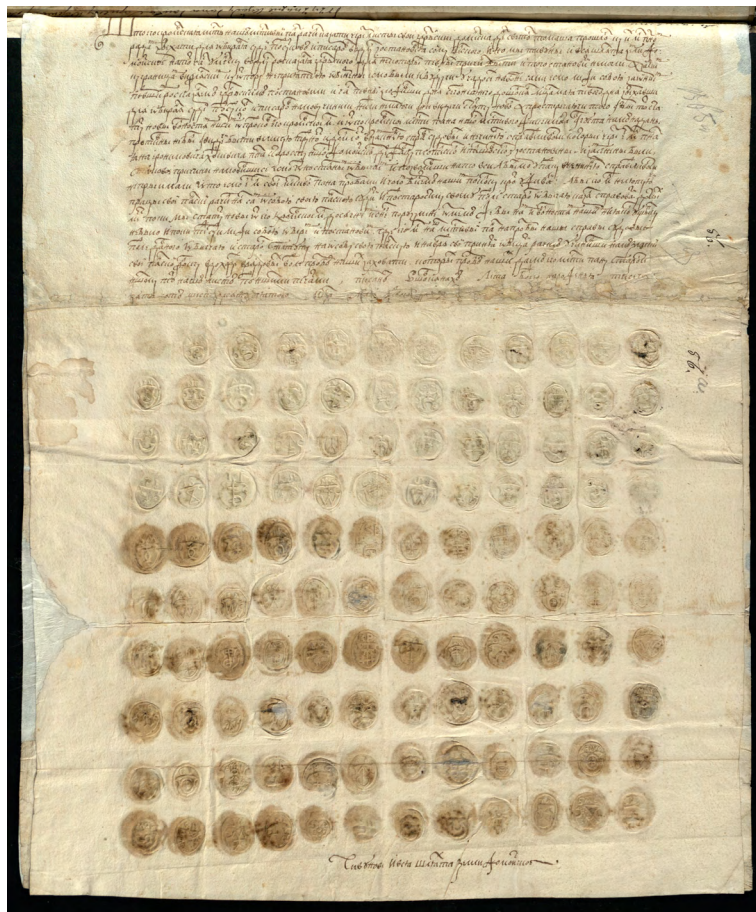
1563 m. Žygimanto Augusto privilegija, sulyginusi Lietuvos katalikų ir stačiatikių teises.

Lietuvos Didžiąją Kunigaikštystę sudarė lietuvių katalikų ir rusėnų stačiatikių žemės. Nuo 1387 m. Lietuvos krikšto bajorai katalikai turėjo didesnes teises negu bajorai stačiatikiai. Per XV a. – XVI a. pirmąją pusę vyko katalikų ir stačiatikių bajorų suartėjimas, kurį užbaigė 1563 m. Žygimanto Augusto privilegija, sulyginusi Lietuvos katalikų ir stačiatikių teises.

LNMMB RS. F 101-31

Privilege granted by Sigismund Augustus in 1563, which made the rights of the Lithuanian Catholic and Orthodox people equal.

The Grand Duchy of Lithuania consisted of Lithuanian Catholic and Ruthenian Orthodox lands. When Lithuania accepted Christianity in 1387, Catholic noblemen gained greater rights than Orthodox noblemen. Catholic and Orthodox noblemen came closer together in the 15th century and in the first half of the 16th century, which was crowned by a privilege issued by Sigismund Augustus in 1563 which made the rights of the Lithuanian Catholic and Orthodox people equal.

1565 m. Žemaičių bajorų raštas dėl II Lietuvos statuto įsigaliojimo aplinkybių su 119 antspaudų. Dokumentas parodo bajorų aktyvumą tvarkant valstybės reikalus.

LMAVB RS. F. 16-24, lap. 56a

Letter, bearing 119 stamps, of the Samogitian gentry of 1565 about the entry into force of the Second Statute of Lithuania. The document attests to the active engagement of the nobility in state affairs.

krikščionybės dvasinei ir politinei kultūrai, gyveno tuo pačiu kultūrinių permainų ritmu kaip visa Europa. Tiesa, kai kada dėl nepalankių politinių poslinkių aplink ją atsilikdama nuo tų permainų, ypač medžiaginėje erdvėje.

Lietuva ir Europa vis geriau pažino viena kitą. Daug požymių kalba apie tai. Lietuvos pasiuntiniai ir jų dovanos stebino savo egzotiškumu Konstancos bažnytinio suvažiavimo dalyvius, o po šimtmečio, XVI a. pradžioje, jau bene kiekviename Europos universitete buvo galima sutikti studentų iš Lietuvos būrelį. XV a. pradžioje Vakarų Europai apie Lietuvą rašė Enėjus Silvijus Pikolominis (Enea Silvio Piccolomini), Žiliberas de Lanua (Ghillebert de Lannoy), Ambrozijus Kontarinis (Ambrosio Contarini), o XVI–XVII a. Bazelio, Amsterdamo ir kitų Europos miestų leidėjai spausdino Lietuvos autorių kūrybą: Mykolo Lietuvio (Michalon Lituanus) darbą, Žygimanto Liauksmينو (Sigismundus Lauksmin) retorikos ir muzikos vadovėlius, jėzuito ir bolandisto Alberto Kojalavičiaus (Albertus Koialowicz) „Lietuvos istoriją“ ir kt. Europos kartograful darbuose Lietuvos vaizdas prie jį atitinkančio artėjo lėtai, kol Mikalojaus Kristupo Radvilos (Nicolaus Christophorus Radivillus) pastangomis parengtas ir 1613 m. išleistas Lietuvos žemėlapis parodė tikrąjį jos vaizdą ir tapo pavyzdžiu kitiems žemėlapių braižytojams Europoje.

Per Lietuvą perėjo gotikos, renesanso, baroko, klasicizmo, romantizmo bangos, palikdamos pėdsakus tiek mene ir literatūroje, tiek architektūroje, kaip antai iki mūsų dienų išlikusių paminklų: Trakų pilį ir Šv. Onos bažnyčią Vilniuje, Kauno senamiesčio branduolį ir Vilniaus universiteto ansamblį, Šv. Petro ir Pauliaus bažnyčią Vilniuje ir Pažaislio kameldulų vienuolyno ansamblį, Vilniaus katedrą ir rotušę. Visus šiuos kultūros turtus Lietuvoje kūrė tiek vietiniai meistrai ir menininkai, tiek atvykėliai iš Europos šalių, kaip antai, teisininkas ir poetas ispanas Petras Roizijus (Petrus Roisius,

Pedro Ruiz de Moros), poetas, popiežiaus Urbono VIII apvainikuotas laurų vainiku mozūras Motiejus Kazimieras Sarbievijus (Mathias Casimirus Sarbievius), italai skulptoriai ir dekoratoriai komaskai ar tapytojas Mykolas Angelas Palonis (Michelangelo Palloni), įvairiaaučiai Vilniaus universiteto profesorai.

XVI a. Lietuva pergyveno gaivinančią reformacijos ir jėgas grąžinančią Katalikų bažnyčios reformos bangą. Pergyveno kūrybiškai, atkakliai besiginčydama, bet be religinių karų, išlaikydama religinės tolerancijos nuostatas. Reformacija paskatino raštiją, tarp jų ir lietuvių kalbą. 1547 m. pasirodė pirmoji knyga lietuvių kalba – Martyno Mažvydo „Katekizmas“. Raštija lietuvių kalba Lietuvos valstybėje ir Rytų Prūsijoje, kur gyveno daug lietuvių, ilgą laiką išliko bažnyčių erdvėse, kol nepažydo Kristijono Donelaičio (1714–1780 m.) hegzetmetru parašyta poema „Metai“.

1387 m. Vilnius gavo savivaldos teises pagal vokiškąją Magdeburgo teisę, nuo XV a. pradžios ja naudojosi Kaunas ir Trakai, ji plito ir XVIII a. pabaigoje daugiau kaip 200 Lietuvos valstybės miestų turėjo šią teisę. Tai irgi buvo ryšys, jungęs Lietuvą ir likusią Europą. O Lietuvos gyvenime dar svarbesnis dalykas buvo 1529 m., 1566 m. ir 1588 m. Lietuvos statutai. Lietuvos teisė buvo anksti kodifikuota, statutuose matoma didelė Romos teisės įtaka. Jie buvo nepaprastai svarbūs Lietuvos gyvenime, dar XIX a., kai Lietuva jau buvo nelaisva, buvo sakoma, kad lietuvis yra tas, kuris myli laisvę ir gerbia Lietuvos statutą.

Lietuvos valstybė valdant Vytautui (1392–1430 m.) pasiekusi savo plėtros viršūnę ir nusitęsusi, kaip sakoma, nuo jūros iki jūros (Baltijos ir Juodoji jūra, nors prie jų abiejų Lietuva vos lietėsi), netapo nei jūrine valstybe, nei aktyviu Europos šalių politinių žaidimų dalyviu. Bet ji kartu su partnere nuo 1386 m. dinastinėje unijoje,

nations that was united by two universal powers: the Pope, head of the Roman Catholic Church, and the Holy Roman Empire of the German Nation.

Lithuania entered the family and stayed there, although fate sought to push it away from Western culture. It remained in the European family of nations even though the family itself passed through a number of troubles and turning points. Lithuania opened up to the spiritual and political culture of Western Christianity and lived at the same pace of cultural changes as the whole of Europe did. True, sometimes the country lagged behind those changes, particularly in terms of its assets, due to the adverse political developments around it.

Lithuania and Europe were getting acquainted with each other. There is a lot of evidence attesting to this. Participants at the ecclesiastical Council of Constance were astonished at how exotic Lithuanian envoys and their gifts were, whereas a hundred years later, in the 16th century, there were students from Lithuania in almost every European university. In the early 15th century, Western Europe learned about Lithuania from the works of Enea Silvio Piccolomini, Ghillebert de Lannoy and Ambrosio Contarini. In the 16th and 17th centuries, works by Lithuanian authors – fragments of the treatise by Mykolas Lietuvis (Michalo Lituanus), textbooks of rhetoric and music by Žygimantas Liaukšminas (Sigismundus Lauxmin), *The History of Lithuania* by Jesuit and Bollandist Albertas Kojalavičius (Albertus Koialowicz) – found publishers in Basel, Amsterdam, and other European cities. For a long time, European cartographers failed to produce a true representation of Lithuania in their works. It was not until 1613 when Mikalojus Kristupas Radvila (Nicolaus Christophorus Radzivil) made every endeavour to publish a map of Lithuania

showing how it looked like in reality. The map became a model for other mapmakers in Europe.

The waves of Gothic, Renaissance, Baroque, Classicism and Romanticism swept over Lithuania and left their traces in art and literature and architecture, such as the monuments surviving to the present day: Trakai Castle and St. Anne's Church in Vilnius, the core of Kaunas Old Town and the ensemble of Vilnius University, St. Peter and St. Paul's Church in Vilnius and the ensemble of Pažaislis Camaldolese Monastery, and Vilnius Cathedral and Town Hall. All these cultural treasures of Lithuania were created by both local craftsmen and artists and people from other European countries, for example, Spanish lawyer and poet Pedro Ruiz de Moros; Mozovian poet Mathias Casimirus Sarbievius, who was awarded a laurel wreath by Pope Urban VIII; Italian sculptors and decorators and the painter Michelangelo Palloni; and Vilnius University professors from various countries.

In the 16th century, Lithuania experienced the invigorating and refreshing waves of the Reformation and the reform of the Catholic Church. The country embraced them with creativity and persistent controversy, but it managed to avoid religious wars by maintaining religious tolerance. The Reformation gave a stimulus to the spread of literature, including that in the Lithuanian language. The year 1547 saw the publication of the first book in the Lithuanian language, *Catechism* by Martynas Mažvydas. For a long time, works in the Lithuanian language were designated for religious purposes in Lithuania and East Prussia, which were inhabited by a great number of Lithuanians at that time. This remained so until the publication of the hexameter poem *The Seasons* by Kristijonas Donelaitis (1714–1780).

o nuo 1569 m. realioje unijoje – Abiejų Tautų Respublikoje, Lenkija buvo lotyniškosios Europos užkarda, stabdanti trečiaja Roma besiskelbiančios rusų valstybės ir Osmanų imperijos skverbimąsi.

Abiejų Tautų Respublika, nuo XVII a. vidurio patekusi į nesėkmių ruožą, sujaukusi vidaus gyvenimą, XVIII a. pabaigoje tapo trijų kaimynų – Rusijos, Prūsijos ir Austrijos – agresijos auka. Vaizdžiai sakant, trys juodieji ereliai sudraskė baltųjų erelio ir raitelio žemėlapi. Tai atsitiko, kai Lenkija ir Lietuva kartu atsigavo po suiručių metų, kai jos visuomenė tvirtėjo,ėjo pažangos keliu. Tokio pakilimo ženklais gali būti atnaujintas, europinės mokslo institucijos pavidalą įgavęs Vilniaus universitetas ir 1791 m. gegužės 3 d. Konstitucija, viena iš trijų XVIII a. pabaigos epochinių teisėkūros paminklų, greta 1787 m. JAV ir 1791 m. Prancūzijos konstitucijų. Didžiausia jos moralinė ir politinė vertė glūdi pastangose išsaugoti nepriklausomybę neįveikiamo pavojaus akivaizdoje.

Nepriklausomybės išsaugoti nepavyko, 1795 m. Lietuvą užėmė Rusijos imperija, Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės neliko. 120 buvimo Rusijos imperijoje metų – tai neišvengiamos civilizacinės pažangos ir tuo pačiu metu nuolatinio pasipriešinimo Rusijos valdžiai laikotarpis. Tai buvo Vilniaus universiteto studentų sambūriai, paskatinę caro valdžią 1832 m. uždaryti universitetą, vis dar bajorų vyraujami 1830–1831 m. ir 1863–1864 m. sukilimai, jau tampančios modernia lietuvių tautos, kurioje jungėsi visi socialiniai sluoksniai, išsivaduojamasis judėjimas. Jis vyko 1864 m. įvesto spaudos lietuvių kalba lotyniškuoju raidynu draudimo sąlygomis ir vienas iš jo raiškos būdų buvo kitur nesutinkamas – vadinamoji knygnešystė, knygų lietuvių kalba lotyniškuoju raidynu spausdinimas užsienyje, daugiausia Prūsijoje/Vokietijoje, ir slaptas, carinės valdžios persekiojamas ir skaudžiai baudžiamas jų platinimas Lietuvoje.

Anksti užsimezgė dar viena Lietuvą ir likusią Europą jungusi gija. Vakarų Europos šalyse prieglobstį gaudavo XVII a. viduryje iš Lietuvos į Olandiją traukę radikaliosios reformacijos šakos – ariozizmo – išpažintojai, XIX a. sukilimų prieš caro valdžią dalyviai, daugiausia telkęsi Prancūzijoje, nuo XIX a. pabaigos – geresnių gyvenimo sąlygų Vokietijoje, Didžiojoje Britanijoje ir jau už Europos ribų – Šiaurės Amerikoje, ieškantys išeiviai iš Lietuvos kaimų ir miestelių.

Po Didžiosios prancūzų revoliucijos ir Napoleono karų Vidurio ir Rytų Europoje kilę nacionaliniai išsivadavimo sąjūdžiai, apibendrintai dažnai vadinami tiesiog „Tautų pavasariu“, neaplenkė ir Lietuvos. XIX a. antroje pusėje, ypač paskutiniame jo ketvirtyje, Rusijos imperijos valdomoje Lietuvoje jau sparčiai formavosi nacionalinė lietuvių inteligentija, moderni lietuvių tauta, o kartu ir prielaidos nacionaliniam valstybingumui atkurti. Lietuviško nacionalizmo ideologai ir „tėvai“ Jonas Basanavičius, Vincas Kudirka, Stasys Šalkauskis, Antanas Smetona ir kiti, skatindami lietuvių savarankišką politinę emancipaciją, pirmiausia rėmėsi Vakarų ir Vidurio Europos tautų bei valstybių politine mintimi, patirtimi, tradicijomis, realijomis. XIX a. pabaigoje–XX a. pradžioje pagal europietiškus pavyzdžius Lietuvoje formavosi parlamentinei demokratijai ir respublikonizmui artimos politinės ideologijos, jų pagrindu kūrėsi kairės, dešinės ir liberalios pakraipos politinės partijos.

1905 m. Rusijoje kilus pirmajai revoliucijai ir prasidėjus demokratinėms permainoms, Lietuvoje buvo sušauktas Didysis Vilniaus Seimas, kuris struktūrizavo, pagilino ir praplėtė lietuviškąją politinę mintį, sustiprino lietuvių demokratines aspiracijas, paklojo ideologinius pamatus nacionaliniam valstybingumui. Didysis Vilniaus Seimas *de facto* vainikavo modernios lietuvių tautos susiformavimą ir davė pradžią moderniam lietuvių politiniam pasauliui:

In 1387 Vilnius obtained self-government rights under the German law of Magdeburg. From the early 15th century onwards, the right was exercised by Kaunas and Trakai. As the exercise of the right widened, more than 200 Lithuanian towns enjoyed this right in the late 18th century. This represented yet another link between Lithuania and the rest of Europe. The Lithuanian Statutes of 1529, 1566 and 1588 were even more important to Lithuania. Lithuanian law was codified early on. The Statutes were highly influenced by continental Roman law. The documents bore high significance for Lithuania. Even later, in the 19th century, when the country was no longer independent, the popular saying went that a Lithuanian is someone who loves freedom and respects the Lithuanian Statute.

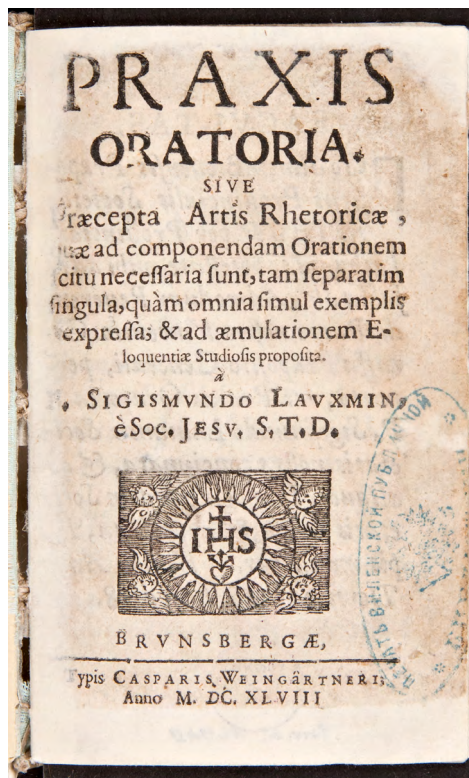
Under the rule of Vytautas the Great (1392–1430), the state of Lithuania, having reached the pinnacle of its expansion and stretching from sea to sea (the Baltic Sea and the Black Sea, though having hardly any access to either of them), did not become a coastal state nor was it actively involved in the political games of other European countries. Even so, Lithuania, together with its partner Poland, both being bound by a dynastic union (from 1386) and a real union of the Commonwealth of the Two Nations (from 1569), served as a firewall protecting Latin Europe from the penetration of the Ottomans and Russia that declared itself the Third Rome.

In the mid 17th century, the Commonwealth of the Two Nations was hit by a string of disasters creating confusion in domestic life, and at the end of the 18th century it fell victim to the aggression of its three neighbours: Russia, Prussia and Austria. It was as if the three black eagles tore up the map of the white eagle and the horseman. This happened at a time when both Poland and Lithuania were recovering after a period of upheavals, with society

becoming more stable and following the path of progress. Such a recovery may be embodied by the regenerated Vilnius University as a European scientific institution and the Constitution of 3 May 1791, one of the three epoch-making legislative monuments besides the US Constitution of 1787 and the French Constitution of 1791. The highest moral and political value of it lies in its efforts to retain independence in the face of overwhelming peril.

Independence could not be preserved, however. In 1795 Lithuania was occupied by the Russian Empire and the Grand Duchy of Lithuania ceased to exist. Though the 120 years spent as part of the Russian Empire was not a period of stagnation and advances took place, it was at the same time a period of continuous resistance against the Russian government. Resistance took the shape of gatherings of Vilnius University students that prompted the tsarist authorities to close the University in 1832, of the uprisings in 1830–1831 and 1863–1864 that were led by noblemen, and of the liberation movement of the modern Lithuanian nation connecting all social strata. Resistance took place after a ban on the Lithuanian press had been imposed in 1864 and manifested itself in book smuggling: printing of Lithuanian books in Latin script abroad (mostly in Prussia/Germany) and their secret distribution in Lithuania, for which book smugglers were persecuted and severely punished.

Yet another link between Lithuania and the rest of Europe was also built quite early. Western European countries provided refuge to Arians, believers of a radical branch of the Reformation called Arianism who fled from Lithuania to Holland in the mid 17th century, to participants in the 19th-century uprisings against tsarist rule who mostly settled in France, and to emigrants from Lithuanian villages and small towns looking for a better life in

Zygmunt Lauxmin. Praxis oratoria...

Brunsbürgae [Braniewo], 1648.

Vilniaus akademijos profesoriaus, filosofo, retorikos ir muzikos teoretiko Žygimanto Liauksmino (1597–1670 m.) vieno svarbiausių darbų – „Iškalbos praktika, arba Retorikos meno dėsniai“ – pirmoji laida. Autorius, remdamasis Aristotelium, Ciceronum, Kvintilianum, smerkia barokinio stiliaus ydas – pompastiką, įmantrumą ir miglotumą, aukština blaivų protą, minties aiškumą, sklandžią kalbą. Šis retorikos vadovėlis buvo labai populiarus: įvairiuose Europos miestuose iki XVIII a. vidurio išleistas net 15 kartų. Ž. Liauksminas pirmasis Abiejų Tautų Respublikoje parengė originalią graikų kalbos gramatiką ir pirmąjį muzikos vadovėlį. Taip pat parašė panegirikų, eilėraščių, draminių kūrinių.

VUB

Zygmunt Lauxmin. Praxis oratoria...

Brunsbürgae [Braniewo], 1648.

This is the first edition of the *Oratory Practice or Laws of the Art of Rhetoric*, the most important work by Žygimantas Liauksminas (1597–1670), professor at Vilnius Academy, philosopher, and expert in music theory and rhetoric. Following the works of Aristotle, Cicero, and Quintilian, the author denounces the vices of baroque rhetoric style, including high-flown, verbose and vague speaking and praises sensibility, clarity of thought, and consistency. The textbook on rhetoric was very popular: by the mid 18th century as many as 15 editions of the book appeared in various cities of Europe. Liauksminas was the first person in the Commonwealth of the Two Nations to compile an original Greek grammar and a music textbook. He also authored eulogies, poetry and plays.

Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės Vyriausiojo Tribunolo nuosprendžių aktų knyga.

1741 m. balandžio 22 d.–rugsėjo 2 d.; lenkų kalba.; 3233 lapai.

1581 m. karalius Steponas Batoras Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės atstovų pasiūlymu paskelbė privilegiją, steigiančią Lietuvos Vyriausiąjį Tribunalą. Tribunalas tapo bajorų luomo aukščiausios instancijos apeliaciniu teismu, bajorų teisinio imuniteto išraiška. Jo sprendimai buvo neapeliuojami ir valdovo nepanaikinami (nuo 1633 m.). Tribunalą sudarė 40–44 paviėtų seimeliuose Lietuvoje renkamų bajorų. LDK Vyriausiasis Tribunalas panaikintas 1795 m., kai Rusijos imperija užėmė Lietuvą po Abiejų Tautų Respublikos trečiojo padalijimo.

LVIA, F. 8, ap. 1, b. 489

Judgment Book of the Supreme Tribunal of the Grand Duchy of Lithuania.

22 April – 2 September 1741; in Polish; 3233 pages.

In 1581 King Stephen Báthory issued a privilege establishing the Supreme Tribunal of Lithuania, which had been proposed by the representatives of the Grand Duchy of Lithuania. The tribunal became the highest court of appeal for the nobility and was an expression of their legal immunity. Its decisions were not subject to appeal and could not be overturned by the ruler (from 1633). The tribunal consisted of 40–44 noblemen elected at the Minor Seimas in territorial units of Lithuania called districts. The Supreme Tribunal of the GDL ceased to exist in 1795 when the Russian Empire occupied Lithuania after the third partition of the Commonwealth of the Two Nations.

išryškino lietuvių etnopolitinę orientaciją ir politinių vertybių sistemą, nubrėžė būsimos valstybės geopolitinius vektorius. Ilgaamžėje lietuvių tautos ir valstybės istorijoje Didysis Vilniaus Seimas iš esmės yra jungiamoji grandis tarp LDK/Abietų Tautų Respublikos aristokratinio (luominio) parlamentarizmo ilgaamžės tradicijos ir modernios parlamentinės demokratijos XX a.

Pirmojo pasaulinio karo (1914–1918 m.) raida, rezultatai ir revoliucija Rusijoje ne tik iš esmės pakoregavo nusistovėjusią jėgų pusiausvyrą Europoje, bet ir radikaliai pakeitė Lietuvos bei kai kurių kitų senojo žemyno valstybių politinę situaciją. Nepriklausomybės ir valstybingumo siekiančiai Lietuvai reikšmingas tapo Rusijos dalinis pralaimėjimas Vokietijai karo pradžioje bei jos atitraukimas į Rytus, o vėliau – Antantės šalių pergalė prieš Vokietiją ir Rusijos imperijos subyrėjimas. Šie pokyčiai lėmė, kad baigiantis Pirmajam pasauliniam karui teritorija, kurioje planavo atsikurti Lietuvos valstybė, tokiems planams geopolitiškai iš dalies tapo atvira. Lietuviams atsirado proga viešai deklaruoti savo politinę valią ir aspiracijas. Tokiomis aplinkybėmis 1918 m. vasario 16 d. Lietuvos Taryba, apeliuodama į Lietuvos istorinį valstybingumą ir tautų apsisprendimo teisę, deklaravo atkurianti „nepriklausomą, demokratiniais pamatais sutvarkytą Lietuvos valstybę“. 1920 m. gegužės 15 d. Lietuvos Respublikos parlamentinį-demokratinį pobūdį patvirtino demokratiškai išrinktas Steigiamasis Seimas, o 1922 m. vasarą galutinai formalizavo ir priimta šalies Konstitucija. Lietuvos nacionalinio valstybingumo atkūrimo darbe tuomet aktyviai dalyvavo ne tik titulinė nacija, bet ir nuo amžių Lietuvoje gyvenusios tautinės mažumos: žydai (litvakai), vokiečiai, karaimai, totoriai, baltarusiai, lenkai, rusai.

1918 m. Vasario 16-osios Aktas yra esminis, svarbiausias lietuvių nacionalinės valstybės juridinis ir politinis dokumentas. Būtent jo

pagrindu Lietuvos Aukščiausioji Taryba 1990 m. kovo 11 d. panaikino sovietinės okupacijos ir aneksijos pasekmes bei dar kartą deklaravo nepriklausomą nacionalinį valstybingumą.

Demokratijos ir tautų apsisprendimo teisės principų radikali plėtra XX a. pradžioje liberalizavo tarptautinius santykius, tarptautinę teisę ir Europos politinį gyvenimą, sukūrė prielaidas susiformuoti naujoms valstybėms Vidurio ir Rytų Europoje (Austrija, Vengrija, Čekoslovakija, Lenkija, Latvija, Estija, Suomija) ir įkurti pirmą universalią tarptautinę instituciją – Tautų Sąjungą. XX a. pradžioje atkūrusi valstybingumą Lietuvos Respublika greitai įsiliejo į tos epochos bendraeuropinius politinius, ekonominius ir kultūrinius procesus. Jau 1919 m. Lietuvos delegacija dirbo prie Paryžiaus Taikos konferencijos, o 1921 m. rudenį Lietuva, kartu su Latvija ir Estija, tapo įtakingiausios tarpukario tarptautinės organizacijos – Tautų Sąjungos – nare. Kovodama už politinį stabilumą, pacifikaciją ir kolektyvinio saugumo principus Lietuva Tautų Sąjungoje aktyviai reiškėsi ligi pat Antrojo pasaulinio karo pradžios. Per visą tarpukario epochą Lietuva buvo viena aktyviausių Tautų Sąjungos šalininkių: pasisakė už jos autoriteto ir galių stiprinimą, rėmė visuotinio nusiginklavimo idėjas ir taikias iniciatyvas sprendžiant tarptautinius konfliktus, buvo kolektyvinio atkirčio agresoriams šalininkė. Teigiamą Lietuvos vaidmenį reikšmingiausiam tarpukario tarptautiniame forumo liudija faktas, kad 1939 m. vasarą, Antrojo pasaulinio karo išvakarėse, ji tapo kandidatė į Tautų Sąjungos Nenuolatinę Tarybą. Tiesa, prasidėjęs karas ir išryškėjusi totali geopolitinė sumaištis Europoje nebeleido Lietuvai įgyvendinti šios ambicijos.

Siekdama vieningesnės, veiksmingesnės ir saugesnės Europos, gilesnio ir glaudesnio Europos tautų politinio-kultūrinio ir ekonominio bendradarbiavimo Lietuvos Respublika tarpukario metais

Germany, Great Britain, and outside Europe (North America) beginning in the late 19th century.

National liberation movements (often referred to as the Spring of Nations) that emerged in Central and Western Europe after the Great French Revolution and the Napoleonic Wars did not bypass Lithuania. In the second half of the 19th century, particularly in the last quarter of the century, the Lithuanian national intelligentsia, the modern Lithuanian nation, and the preconditions for the re-establishment of national statehood in Lithuania (which was still governed by the Russian Empire at that time) were fast taking shape. Jonas Basanavičius, Vincas Kudirka, Stasys Šalkauskis, Antanas Smetona, and others were the ideologists and founding fathers of Lithuanian nationalism who primarily drew on the political thought, experience, traditions and realities of Western and Central European nations and countries in promoting the independent political emancipation of Lithuanians. The late 19th century and the early 20th century witnessed the development of political ideologies in Lithuania that followed European models and were similar to parliamentary democracy or republicanism. The ideologies served as a basis for the establishment of left-wing, right-wing and liberal-minded parties.

Following the outbreak of the first revolution and the beginning of democratic changes in Russia in 1905, the Great Seimas of Vilnius was convened in Lithuania. It structured, deepened and widened Lithuanian political thought, reinforced the democratic aspirations of Lithuanians and laid ideological foundations for national statehood. The Great Seimas of Vilnius *de facto* crowned the development of the modern Lithuanian nation and gave birth to a modern Lithuanian political world: it revealed the ethno-political orientation and the system of political values of

Lithuanians and drew the geopolitical vectors for a future state. In the age-old history of the nation and the state, the Great Seimas of Vilnius acts in principle as a bridge between the long-standing tradition of aristocratic parliamentarianism of the Grand Duchy of Lithuania/Commonwealth of the Two Nations and modern parliamentary democracy of the 20th century.

The development and results of the First World War (1914–1918) and the revolution in Russia not only fundamentally shifted the prevailing balance of power in Europe, but also radically changed the political situation of Lithuania and some other countries on the old continent. Russia's partial defeat against Germany at the outbreak of the war and its retreat to the East, followed by the victory of the Entente over Germany and the collapse of the Russian Empire, were important to Lithuania as it sought independence and statehood. Due to these developments, at the end of the First World War the territory where the restoration of the state of Lithuania was foreseen became geopolitically open, to some extent, to such plans. Lithuanians were given an opportunity to publicly express their political will and aspirations. In such circumstances, on 16 February 1918, the Council of Lithuania, relying on the historical statehood of Lithuania and the right to national self-determination, proclaimed the restoration "of the independent state of Lithuania, founded on democratic principles". On 15 May 1920, the parliamentary-democratic nature of the Republic of Lithuania was approved by a democratically elected Constituent Seimas, and that was finally formalised in the summer of 1922 with the adoption of the Constitution of the state. Not only the titular nationality but also the national minorities like Jews (Litvaks), Germans, Karaites, Tartars, Belarusians, Poles and Russians that had been living in Lithuania for centuries were actively involved in the restoration of the national statehood of Lithuania.

LIETUVOS RESPUBLIKOS AUKŠČIAUSIOSIOS TARYBOS

A K T A S

DĖL LIETUVOS NEPRIKLAUSOMOS VALSTYBĖS ATSTATYMO

Lietuvos Respublikos Aukščiausioji Taryba, reikšdama Tautos valią, nutaria ir iškilmingai skelbia, kad yra atstatomas 1940 metais svetimos jėgos panaikintas Lietuvos Valstybės suvereninių galių vykdymas, ir nuo šiol Lietuva vėl yra nepriklausoma valstybė.

Lietuvos Tarybos 1918 m. vasario 16 d. Nepriklausomybės aktas ir 1920 m. gegužės 15 d. Steigiamojo Seimo rezoliucija dėl atstatytos Lietuvos demokratinės valstybės sienklos neburo mums jėgų teisinės galios ir yra Lietuvos Valstybės konstitucinis pamatas.

Lietuvos valstybės teritorija yra vientisa ir nedaloma. Joje neveikia jokios kitos valstybės konstitucija.

Lietuvos valstybė pabrėžia savo ištikimybę vienučiai pripažintiems tarptautinės teisės principams, pripažinta sienų neliečiamumą, kaip jis suformuluotas 1975 metų Europos saugumo ir bendradarbiavimo partneriško Helsinkio Beigiamajame akte, garantuojančiame pilietis ir tautinių bendrijų taism.

Lietuvos Respublikos Aukščiausioji Taryba kaip suvereninių galių reikškėja šiuo aktu pradeda realizuoti vią Valstybės suverenitetą.

LIETUVOS RESPUBLIKOS
AUKŠČIAUSIOSIOS TARYBOS PIRMININKAS

LIETUVOS RESPUBLIKOS
AUKŠČIAUSIOSIOS TARYBOS SEKRETORIUS

Vilnius, 1990 m. kovo 11 d.

V. LANDSBERGIS

L. SABUTIS

[The image shows the original document with numerous handwritten signatures and initials in blue ink. The signatures are written over the printed text and are arranged in a somewhat organized manner, with some names appearing multiple times. The signatures include names like Landsbergis, Sabutis, and many others, some of which are partially obscured by the text. The document is a historical record of the re-establishment of the Republic of Lithuania in 1990.]

Lietuvos Respublikos Aukščiausios Tarybos aktas „Dėl Lietuvos nepriklausomos valstybės atstatymo“ su deputatų parašais. 1990 m. kovo 11 d.

Supreme Council of the Republic of Lithuania Act on the Re-establishment of the State of Lithuania. 11 March 1990.

Lietuvos valstybės naujasis archyvas

Lithuanian State Modern Archives

Þingsályktun

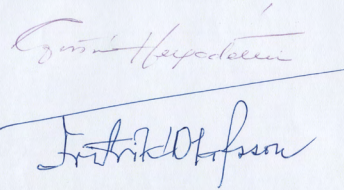
**um heillaóskir til litáisku þjóðarinnar í tilefni
sjálfstæðisfyr lýsingar hennar.**

Alþingi ályktar að senda litáisku þjóðinni heillaóskir vegna sjálfstæðisfyr lýsingar Litáens sem þjóðþingið samþykkti í gær.

Alþingi telur að sjálfsforræði þjóða með lýðræðisgjörnum þingum sé grundvöllur frjálsra samskipta og stuðli að friði í heiminum.

Alþingi fagnar því endurheimt sjálfstæðis Litáens og væntir góðrar samvinnu við lýðræðisgjörna fulltrúa þess.

Samþykkt á Alþingi 12. mars 1990.

Islandijos Respublikos Altingo sveikinimo laiškas lietuvių tautai, paskelbusiai apie nepriklausomybės atkūrimą, 1990 m. kovo 12 d.

Letter of congratulations from the Althingi of the Republic of Iceland to the Lithuanian nation on the restoration of independence. 12 March 1990.

veikė ir kituose tarptautiniuose frontuose ar formatuose. Nuo XX a. trečiojo dešimtmečio vidurio rėmė Paneuropos idėją, dalis lietuvių intelektualų tiesiogiai dalyvavo šiame judėjime. 1929 m. rugsėjį Lietuva sveikino žymaus Prancūzijos veikėjo, premjero Aristide'o Briando kalbą Tautų Sąjungos Asamblėjoje, kur pirmą kartą viešai buvo išsakyta idėja dėl Europos tautų federacijos kūrimo. XX a. trečiajame dešimtmetyje–ketvirtajame dešimtmečio pradžioje moraliai rėmė tarptautinių nusiginklavimo konferencijų programas. 1929 m. pavasarį Lietuva oficialiai prisijungė prie pacifikacinio Briando–Kellogo pakto, kuris iš principo draudė karą kaip nacionalinės politikos formą. 1919–1934 m. Lietuva energingai dirbo plėtodama regioninę integraciją su Latvija ir Estija. Šį darbą 1934 m. rugsėjį Ženevoje vainikavo Baltijos Santarvės įkūrimas. 1934–1935 m. Lietuvos vyriausybė viena pirmųjų Europoje surengė viešą teismo procesą prieš nacistinį judėjimą Klaipėdos krašte: šovininę, rasistinę ideologiją ir teroristinę politinę praktiką. Tais pat metais Lietuva aktyviai palaikė Prancūzijos užsienio reikalų ministro Luiso Barhou proteguojamą Rytų Pakto (Rytų Locarno) pacifikacinę idėją.

Tarpukario metų Lietuvos Respublikos diplomatinė geografija plati, o veikla turininga. 1918–1922 m. gavusi pripažinimą *de jure*, Lietuvos Respublika diplomatinius santykius užmezgė praktiškai su visomis Senojo kontinento valstybėmis ir nemažu skaičiumi kitų pasaulio šalių. Tiesa, diplomatinį pasiuntintinių kūrimą užsienyje ribojė šalies finansinė padėtis. Todėl diplomatinės atstovybės pirmiausia buvo įkurtos Paryžiuje, Londone, Romoje, Berlyne, Prahoje, Stokholme, Helsinkyje, Taline, Rygoje, Varšuvoje ir kai kuriose kitose Europos ir pasaulio šalių sostinėse. Po 1940 m. vasarą SSRS įvykdytos Lietuvos (*ipso facto* – Latvijos ir Estijos) okupacijos ir aneksijos, plati tarpukario Lietuvos diplomatinė geografija lėmė, kad nemažas skaičius užsienio valstybių nepripažino Lietu-

vos inkorporacijos į SSRS ir su Lietuvos pasiuntiniais ir toliau palaikė tradicinius diplomatinius santykius. Tokiomis aplinkybėmis Lietuvos diplomatinė tarnyba egzilyje iš dalies galėjo išlikti ir veikti net pusę amžiaus: ligi pat nepriklausomybės atkūrimo 1990 m. kovo mėn. Be to, tokia situacija suponavo Lietuvos Respublikos juridinį testinumą tarptautinėje arenoje.

1990 m. kovo 11-ąją laisvai, demokratiškai išrinka Lietuvos Aukščiausioji Taryba paskelbė apie nepriklausomo nacionalinio valstybingumo atkūrimą. Kartu prasidėjo Lietuvos valstybės atkūrimo darbas ir Lietuvos Respublikos politinio grįžimo į Europą procesas. Pirmoji atkurtos Lietuvos Respublikos valstybingumą 1991 m. vasario mėn. pripažino Islandija, o tų pačių metų antroje pusėje Lietuvos ir kitų dviejų Baltijos šalių – Latvijos ir Estijos – valstybingumą jau pripažino dauguma Europos ir pasaulio valstybių. Tų pačių metų rudenį Lietuva kartu su savo šiaurinėmis kaimynėmis buvo priimta į Jungtines Tautas ir prisijungė prie Europos Saugumo ir Bendradarbiavimo Baigiamojo Akto. XX a. dešimtojo dešimtmečio viduryje Lietuva išreiškė politinę valią tapti visaverte Europos Sąjungos nare. Šis tikslas buvo pasiektas 2004 m. gegužės 1 d. Nuo šio istorinio įvykio praslinkus vos 9 metams, Lietuvos Respublikai patikėta pusei metų stoti prie vieningos Europos vairo ir europietiškoje civilizacijoje palikti dar vieną prasmingą lietuviškumo ženklą.

Parodoje eksponuojami istoriniai dokumentai iš Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos, Lietuvos mokslų akademijos Vrublevskių bibliotekos, Vilniaus universiteto bibliotekos, Lietuvos nacionalinio muziejaus, Lietuvos dailės muziejaus, Nacionalinio Mikalojaus Konstantino Čiurlionio muziejaus, Lietuvos Respublikos Seimo archyvo, Lietuvos centrinio valstybės archyvo, Lietuvos valstybės istorijos archyvo, Lietuvos valstybės naujojo archyvo, Lietuvos naujų agentūros ELTA fondų.

2004 m. gegužės 1 d. dešimt šalių tapo naujomis ES narėmis. Tai – Čekija, Estija, Kipras, Latvija, Lenkija, Lietuva, Malta, Slovakija, Slovėnija ir Vengrija. Visoje Europoje vyko daug šventinių renginių šiam įvykiui paminėti. Airijai pirmininkaujant Europos Sąjungai, Europos Komisijos Pirmininkas Romanas Prodis, Europos Parlamento Pirmininkas Patas Coxas ir daugelis išsiplėtusios ES valstybių narių ir vyriausybės vadovų vyko į oficialią plėtros ceremoniją Dubline.

Europos Komisijos garso ir vaizdo archyvas

On 1 May 2004, 10 countries became new members of the EU: Cyprus, Czech Republic, Estonia, Hungary, Latvia, Lithuania, Malta, Poland, Slovakia and Slovenia. A series of celebrations was organised across Europe to mark the event. Romano Prodi, President of the EC; Pat Cox, President of the EP; and many heads of states and governments of the enlarged EU went to Dublin for the official ceremony of enlargement, Ireland holding the Presidency of the EU.

Audiovisual Services of the European Commission

The Act of 16 February 1918 is the fundamental and the most important legal and political document of the nation-state of Lithuania. On the basis of this document, the Supreme Council of Lithuania eliminated the consequences of the Soviet occupation and annexation and again proclaimed independent national statehood on 11 March 1990.

Radical development of principles related to democracy and the right to self-determination of nations at the beginning of the 20th century liberalised international relations, international law and political life in Europe and gave rise to new states in Central and Eastern Europe (Austria, Hungary, Czechoslovakia, Poland, Latvia, Estonia and Finland) and the establishment of the first universal international institution, the League of Nations. Having restored its statehood at the beginning of the 20th century, the Republic of Lithuania was rapidly involved in the pan-European political, economic and cultural processes of the epoch. Already in 1919 a Lithuanian delegation worked at the Paris Peace Conference, and in the autumn of 1921 Lithuania, together with Latvia and Estonia, was admitted to the League of Nations, the most influential international organisation between the two world wars. Fighting for political stability, peace and the principles of collective security, Lithuania was actively engaged in the League of Nations until the outbreak of the Second World War. Throughout the interwar period, Lithuania was one of the most active supporters of the League of Nations, advocating the enhancement of the authority and powers of the organisation, the ideas of global disarmament and peaceful initiatives to solve international conflicts, and common action against aggressors. The positive role of Lithuania in the most significant international forum in the interwar period is evidenced by the fact that in the summer of 1939, on the eve of the Second World War, Lithuania

was nominated for the Council of the League of Nations as a non-permanent member, but the outbreak of the war and total geopolitical confusion in Europe prevented this from happening.

With a view of achieving a more united, more effective and more secure Europe, as well as deeper and closer political, cultural and economic cooperation between the European nations, the Republic of Lithuania was also engaged in other international forums and formats during the interwar years. From the mid twenties of the 20th century, it was in favour of the ideas of the Pan-Europa Movement and some Lithuanian intellectuals were directly involved in this movement. In September 1929, Lithuania welcomed the speech delivered by famous French statesman and Prime Minister Aristide Briand before the Assembly of the League of Nations in which he proposed publicly for the first time the idea to create a federation of European nations. At the end of the twenties and at the beginning of the thirties of the 20th century, the country gave its moral support to the programmes of international disarmament conferences. In the spring of 1929, Lithuania officially adhered to the pacifist Kellogg-Briand Pact, which in principle renounced the use of war as an instrument of national policy. From 1919 to 1934, Lithuania vigorously pursued integration with Latvia and Estonia. Its efforts were crowned by the establishment of the Baltic Concord in September 1934 in Geneva. In 1934–1935 the Lithuanian government was one of the first governments in Europe to begin public judicial proceedings against the chauvinistic, racially divisive, and terroristic political practices of the Nazi movement in the Klaipėda Region. In that same period, Lithuania actively supported the Eastern Pact (Eastern Locarno) proposed by French Foreign Minister Louis Barthou as a way to preserve peace.

The Republic of Lithuania undertook a wide range of intense diplomatic activities during the interwar years. With *de jure* recognition received in 1918–1922, the Republic of Lithuania established diplomatic relations with almost all states on the old continent and a significant number of other countries around the world. True, the establishment of diplomatic missions abroad was constrained by the financial situation of the country. Therefore, diplomatic missions were first established in Paris, London, Rome, Berlin, Prague, Stockholm, Helsinki, Tallinn, Riga, Warsaw, and some other capitals in Europe and other parts of the world. The wide diplomatic activities of Lithuania during the interwar period yielded fruit in that after the occupation and annexation of Lithuania (and at the same time Latvia and Estonia) by the USSR in the summer of 1940, a large number of foreign countries did not recognise the incorporation of Lithuania into the USSR and continued traditional diplomatic relations with Lithuanian envoys. In such circumstances, the Lithuanian diplomatic service in exile could partially continue to exist and work for half a century until the restoration of independence in March 1990. The situation also represented the legal continuity of the Republic of Lithuania on the international scene.

On 11 March 1990, the Supreme Council of Lithuania proclaimed the re-establishment of independent national statehood. At the same time, activities to re-establish the state of Lithuania were undertaken and the process of Lithuania's political return to Europe was launched. Iceland was the first country to recognise the statehood of the re-established Republic of Lithuania in February 1991, and in the second half of the same year the statehood of Lithuania and the two other Baltic States (Latvia and Estonia) was already recognised by the majority of countries in Europe and the wider world. In autumn of the same year, Lithuania and its

northern neighbours joined the United Nations and acceded to the Final Act of the Organization for Security and Co-operation in Europe. In mid nineties of the 20th century, Lithuania expressed its political will to become a fully-fledged member of the European Union. That objective was reached on 1 May 2004. Only nine years have elapsed since this historical event and the Republic of Lithuania has been entrusted with steering united Europe for a half-year period and given an opportunity to leave yet another significant trace of Lithuanian identity on European civilisation.

The exhibition features historical documents from the Martynas Mažvydas National Library of Lithuania, the Wroblewski Library of the Lithuanian Academy of Sciences, Vilnius University Library, the National Museum of Lithuania, the Lithuanian Art Museum, the M. K. Čiurlionis National Museum of Art, the Archive of the Seimas of the Republic of Lithuania, the Lithuanian State Central Archives, the Lithuanian State Historical Archives, the Lithuanian State Modern Archives, and the Lithuanian news agency ELTA.